

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I.” DIN CLUJ
FACULTATEA DE MEDICINĂ

No. 912.

Principiile chirurgiei după Ambroise Paré.

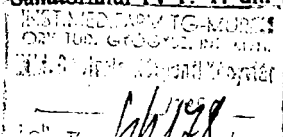
TEZĂ

PENTRU DOCTORAT IN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE
PREZENTATĂ ȘI SUSȚINUTĂ IN ZIUA DE.....1935

DE

ALEXANDRU I. WEISZ

Fost Extern prin concurs al Spitalelor din Paris
Fost Intern al Sanatoriului P. T. T. din Franța și Colonii.

1935 2006

TIP. ALBERT, CLUJ, CALEA MARECHAL FOCH 7. — TELEFON 308

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I.”
DIN CLUJ

FACULTATEA DE MEDICINĂ.

DECAN: D-l Profesor Dr. D. MICHAİL.

Profesori:

Clinica stomatologică (agr.)	DI. Dr.	Aleman I.
Bacteriologie	„ „	Baroni V.
Istoria medicinei (agr.)	„ „	Bologa V.
Patologia generală și experimentală	„ „	Botez A. M.
Clinica oto-rino-laringologică	„ „	Buzolanu G.
Istologia și embriologia umană	„ „	Drăgoiu I.
Fiziologia umană (supl.)	„ „	Drăgoiu I.
Semiologie medicală	„ „	Goia I.
Clinica ginecologică și obstetricală	„ „	Grigoriu C.
Clinica medicală	„ „	Hațeganu I.
Medicina legală	„ „	Kernbach M.
Clinica oftalmologică	„ „	Michail D.
Clinica neurologică	„ „	Minea I.
Igienă și Igiena socială	„ „	Moldovan I.
Radiologia medicală	„ „	Negru D.
Anatomia descriptivă și topografică	„ „	Papillan V.
Clinica chirurgicală)	„ „	Pop A.
Medicina operatoare)	„ „	Popoviciu Gh.
Clinica infantilă	„ „	Popoviciu Gh.
Farmacologia și farmacognozia (supl.)	„ „	Sturza M.
Balneologie	„ „	Tătaru C.
Clinica dermato-venerică	„ „	Țeposu E.
Clinica urologică	„ „	Thomas P.
Chimia biologică	„ „	Urechia C. I.
Clinica psihiatrică	„ „	Vasiliu Titu
Anatomia patologică	„ „	

JURIUL DE PROMOȚIUNE

Președinte:	DI. Profesor Dr.	Bologa V.
Membrii :	}	„ „ „ Pop A.
		„ „ „ Țeposu E.
		„ „ „ Botez A. M.
		„ „ „ Buzolanu G.
Supleant:	DI. Docent Dr.	Popoviciu Tr.

Introducere.

Având în vedere bogata literatură medico-istorică, mai ales franceză, despre Ambroise Paré, s'ar părea că este aproape imposibil, că în afară de compilații foiletonistice să se mai scrie astăzi ceva cât de puțin original asupra sa.

Și totuși nu este cu neputință acest lucru.

Solicitând o teză dela D-l Prof. V. Bologa, Domnia-sa mi-a atras atențiunea asupra următorului fapt :

Fiecare epocă își are justarea ei proprie și felul ei specific de a privi faptele istorice. În timpul când cercetarea medico-istorică era orientată înspre pozitivism, interesau înaintea de toate faptele istorice pur materiale, de amănunt. Astfel în a doua jumătate a veacului trecut Ambroise Paré a fost studiat în primul rând cu privire la descoperirile sale, tehnica sa chirurgicală, procedeele sale personale. Mai târziu, sub îndboldul școalei medico-istorice a marelui Karl Sudhoff s'a făcut integrarea Istoriei Medicinii în Istoria Culturii. Din această vreme, care cade pe la începutul veacului nostru, avem o seamă de cercetări prin cari A. Paré este încadrat în locul care i-se compete în marea mișcare de reînnoire a științelor din Renaștere. Medico-istoricii tineri ai vremurilor noastre, stăpâni pe amănuntele precis stabilite de antecesorii și cunoscând încadrările acestor fapte în marea devenire a diferitelor epoci culturale, încearcă să introducă în cercetarea medico-istorică un element spiritual, căutând să depisteze istoria ideilor marilor creatori ai Medicinii. Din punctul acesta nou de vedere urmează a fi studiat și Ambroise Paré. În zilele noastre, când vedem cum Medicina actuală, pe care o trăim, tinde pe căile sintezei spre o stabilire a unei doctrine proprii, avem o

senzibilitate mult mai mare decât generațiile imediat anterioare, pentru istoria doctrinelor medicale.

A studia din acest punct de vedere de tot nou pe Ambroise Paré, a fost însărcinarea pe care mi-a dat-o D-l Prof. V. Bologa la elaborarea tezei mele.

Pentru îndeplinirea acestei lucrări am studiat ediția clasică a lui Malgaigne a operelor complete ale lui Ambroise Paré.

Afară de indicații răslețe în vastele sale scrieri, am putut găsi o precizare a doctrinei sale în „Introduction ou Entrée pour parvenir à la vraye connoissance de la Chirurgie”. În cele ce urmează dau un rezumat fidel al acestor expuneri doctrinare. Din ele se poate vedea, ceea ce de altcum s: va preciza în concluziile tezei, că Ambroise Paré, omul experienței, lipsit de o pregătire științifică sistematică, dar dotat cu o inteligență de tot superioară și mai ales cu un bun simț uinitor, a știut să ajungă la precizarea unei doctrine proprii în chirurgie. Acest fapt e cu atât mai băcător la ochi, dacă ne dăm seamă că în vremea aceea Chirurgia era o simplă meserie sau, în cazul cel mai bun, o artă. Deasemenea ne frapează faptul că dacă știm să înlocuim noțiunile de atunci cu cele corespunzătoare moderne, constatăm că doctrina lui A. Paré se apropie chiar și în amănunte de doctrina constituțională — integralistă și fiziologic — dinamică (în formare) a Chirurgiei zilelor noastre.

Astfel ajungem să vedem în Ambroise Paré nu numai un reformator în tehnica chirurgicală, ci și un precursor al ideilor fundamentale ale Chirurgiei moderne.

Deși medico-istoricului îi este îngăduit să stabilească comparații între ceea ce a fost și este și să privească faptele istorice din punct de vedere pragmatic, totuși este o greșeală, pe care o fac diletanții medico-istorici, de a explica toate cele vechi cu noțiuni moderne. Istoricul adevărat se va transpune întotdeauna în spiritul vremii pe care o studiază. Numai după ce el însuși o va retrăi, și va verifica faptele în cadrele gândirii în care s'au născut, îi va fi permis să facă, cu toată circumspecția și cu multă critică, comparația cu actualul.

De aceea în capitolul în care am analizat doctrina lui Ambroise Paré, m'am ținut strict de terminologia sa proprie

(evitând corespondentele moderne, cari niciodată nu pot fi echivalente), de noțiunile și concepțiile timpului său. Abia după ce am ajuns să-mi dau seamă de linia generală a doctrinei (eliminând amănunțele) am încercat să dau în concluzii o paralelă cu doctrinele actuale ale Chirurgiei și să ajung la considerații de ordin pragmatic.

Notez că scrisul lui Ambroise Paré fiind în vechea limbă franceză a Renașterii și în plus dată fiind lipsa pregătirii sale științifice și literare, e greu și anevoios. De aceea lectura și interpretarea operelor sale este foarte dificilă.

Principiile chirurgiei după Ambroise Paré.

Ambroise Paré ca reformator al Chirurgiei Renașterii.

A. Paré reprezintă o epocă întreagă din Istoria Chirurgiei. El întruchiează Chirurgia Renașterii. El e șeful chirurgilor din secolul al XVI-lea și XVII-lea, primul chirurg al lumii din timpul său. Pentru a aprecia valoarea acestui om genial trebuie să ne transpunem în timpul (1517—1590) în care s'a născut, a studiat și și-a început cariera de chirurg și mai ales ca scriitor al unui mare număr de opere medicale (scrise în limba franceză). Așa de exemplu geniala *redecoperire* a ligăturii arterelor în amputații azi ni se pare ca un lucru de sine înțeles, atunci însă însemna un pas uriaș în progresul științei chirurgicale, înlocuind cauterizarea ca hemostatic.

A. Paré a revoluționat Chirurgia Renașterii. Descoperirile sale au făcut din *chirurgia de război*, care până atunci era o tortură, o artă binefăcătoare.

Inzestrat cu remarcabile facultăți de observație, A. Paré a avut cunoștințe mai mult practice decât teoretice. În cărțile sale găsim descrișă experiența sa personală din toate zilele.

A. Paré a făcut din chirurgie o știință și o artă mult mai activă decât cea mai mare parte dintre predecesorii și contemporanii săi. El a fost un operator ingenios și îndrăzneț, cu un bun simț clinic excepțional; a modificat procedeele operatorii, practicând intervenții nouă, a inventat instrumente nouă și astfel a reformat

terapeutică chirurgicală. Înaintea lui se credea, că plăgile prin arme de foc sunt otrăvite și se combătea acest venin prin cauterizare (cu oleu fierbinte). El luptă cu succes împotriva acestei idei preconceptuate și tratează plăgile acestea într'un mod rațional. Dă sfaturi, prețioase pentru căutarea proiectilelor sau a corpurilor streine. Arată că dacă într'o amputație se face ligatura vaselor pentru oprirea emoragiei, nu este nevoie de cauter (fier roșu). Practică trepanația în plăgile penetrante ale craniului, imaginând pentru aceasta un nou trepan înzestrat cu o piesă mobilă, care permite să reguleze pătrunderea instrumentului după voință. Tratează ascita prin paracenteză (incizia peretelui abdominal), pleurezia purulentă trepanând coasta. Face cura radicală a herniilor printr'un procedeu ingenios fără a extirpa testiculele, simplifică tratamentul fracturilor și luxațiilor etc.

Însă meritul său mare nu se limitează numai la reformarea teraputiciei chirurgicale. Prin operele sale foarte numeroase, mai mult sau mai puțin originale, scrise în limba franceză, A. Paré a contribuit — mai mult ca ori și cine din timpul său — la sintetizarea, punerea la punct și vulgarizarea tratatelor speciale, scrise în limbi vechi (clasice), greu accesibile chirurgilor din aceasta epocă.

Această operă a lui A. Paré, a avut o importanță fundamentală pentru evoluția ulterioară a chirurgiei în Franța.

Principiile chirurgiei după Ambroise Paré.

**MOTTO: Guérir parfois,
Soulager souvent,
Consoler toujours.**

(Ambroise Paré)

După A. Paré*) chirurgia este o artă care ne învață a trata, a prezerva și a alina bolile și accidentele corpului uman, mai ales prin operație manuală. El spune că nu poate să fie exercitată chirurgia fără a cunoaște medicina, adică regimul de traiu, care consistă în purgație (dietă), alterare și modificare a constituției. — Chirurgul trebuie să cunoască cauzele, bolile și accidentele. El trebuie să mai cunoască :

- A) lucrurile naturale cu anexele lor,
- B) „ nenaturale și
- C) „ contranaturale.

Cei cari fac chirurgia fără a cunoaște lucrurile mai sus amintite, vindecă mai mult printr'un simplu accident decât prin artă și dacă odată fac bine apoi de zecemii de ori fac rău.

Operațiile în chirurgie după A. Paré sunt de 5 feluri :

*) Ideile fundamentale ale doctrinei sale medico-chirurgicale și le-a fixat A. Paré mai ales în „Introduction ou Entrée pour parvenir à la vraie connoissance de la chirurgie“ (Oeuvres complètes, ed. Malgaigne, vol. I. p. 25—104), care ne-a servit ca principal izvor la această lucrare.

1) a îndepărta surplusul
2) a așeza la loc ceea ce a eșit dela locul său
3) a separa părțile cari sunt într'o continuitate nefiziologică

4) a împreuna ce e despărțit nefiziologic

5) a îndrepta ceea ce lipsește fie natural, fie accidental.

Exemplele de operații chirurgicale sunt :

1. A îndepărta ceea ce e de prisos : a tăia un al șaselea (6-lea) degete sau un braț anormal, a amputa un membru putrezit și sfacelat, a extrage un copil mort din mamă, a extrage un glonte, a extrage corpurile streine din ochi, urechi, nas, gât etc.

2. A repune în locul său ceea ce a fost deplasat : reducerea oaselor luxate, reducerea intestinului eșit (herniat), reducerea prepuțului întors pe gland (parafimoză), etc.

3. A separa părțile cari sunt în continuitate nefiziologică : a separa degetele sudate sau alte părți unite survenind în urma unui accident : arsură, plagă etc., sau printr'un viciu de formațiune ca himenul imperforat, etc.

4. A împreuna ceea ce e despărțit : a uni plăgile prin cusături, ligaturi și comprese, a lega vasele pentru a opri scurgerea sângelui, a reuni marginile în caz de buză de iepure etc.

5. A îndrepta ceea ce lipsește fie natural, fie accidental : a reface un nas, un ochiu, o ureche, un dinte, a reface o mână, un braț, o gambă etc.

Pentru a efectua aceste operații chirurgul trebuie să procedeze după indicațiile metodice ce derivă din

A) lucrurile naturale cu anexele lor,

B) „ nenaturale,

C) „ contranaturale.

A) Lucrurile naturale, cari constituiesc corpul uman și cu cari se ocupă Fiziologia, sunt în număr de 7 :

I. Elementele IV. Părțile sau membrele

II. Temperamentele V. Facultățile

III. Umorile VI. Acțiunile

VII. Spiritele,

iar anexele lor sunt următoarele : vârsta, sexul, culoarea, comodația, timpul, regiunea și felul de traiu.

Elementele : Focul [cald și uscat],
Apa [rece și umedă],
Aerul [cald și umed] și
Pământul [rece și uscat]

sunt amestecate în proporții anumite pentru a-și putea îndeplini rolul lor.

Temperamentul este un amestec de cald, rece, uscat și umed. După temperament oamenii se împart în 2 grupe: temperați și netemperați. Dintre netemperați sunt unii cari nu pot suporta operațiile, fie că sunt în stare de agitație [convulsivune], fie în stare de paralizie.

Temperamentul după concepțiunea lui A. Paré este în funcție de vârstă [copilăria, adolescența cu veselia și îndrăzneala ei, iar vârsta adultă și bătrânețea cu prudența ei] și de anotimp. Astfel se poate observa, că în timpul iernii bolile au o durată lungă și sunt greu vindecabile. Pentru aceeaș boală întrebuițăm alt tratament iarna decât vara. Diferențele de temperament între oameni se explică și prin influența pe care o exercită regiunile geografice cu climatul și mediul lor ambiant respectiv asupra locuitorilor lor. Astfel Meridionali au un temperament opus celor Septentrionali.

Umorele au o mare importanță atât în Medicină cât și în Chirurgie, orice boală fiind cauzată de o perturbare în domeniul umorilor cari scaldă toate elementele organismului. Așa de ex. ulcerete, plăgile și fracturile sunt vindecate prin acțiunea umorilor cari nutresc aceste părți lezate.

În multe cazuri de boală suntem nevoiți a modifica sângele, adică cele 4 umori cari constituiesc masa sanguină [sângele, flegma sau pituita, umoarea colerică și umoarea melancolică]. Cantitatea sângelui se va remedia prin emisie sanguină [venesectie], iar calitatea prin purgație.

După umorile organismului deosebin diferite tipuri de indivizi:

1. omul sanguin predispus la anumite boli: flegmon, hemoragii diverse etc.

2. omul coleric predispus la boli febrile, alienație, icter, disenterie și diaree.

3. omul flegmatic face foarte frecvent edeme, hidropizii, afecțiuni ale căilor respiratorii etc.

4. omul melancolic are des hemoroizi, varice etc.

Aceste 4 tipuri de oameni nu constituiesc caractere net distincte, ci se pot afla la unul și acelaș individ aceste tipuri amestecate; sau un individ dintr'o anumită grupă poate ulterior prin alimentația sa și felul său de viață să treacă în alta, cu caractere deosebite.

Facultățile principale ale corpului uman după A. Paré sunt de 3 feluri:

1. animală, 2. vitală și 3. naturală cari îl stăpânesc.

1. Facultatea animală, cu sediul în creier, furnizează cu ajutorul nervilor senzațiile, mișcările, imaginația, memoria și rațiunea.

2. Cea vitală, cu sediul în inimă, distribuie căldura și viața prin artere.

3. Facultatea naturală, situată mai ales la ficat și vene, nutrește toate părțile ale corpului uman.

Toate aceste facultăți au o simpatie funcțională și când una e deficientă și celelalte suferă.

Acțiunile, cari depind de facultăți, pot fi naturale sau involuntare, ca bătăile inimii și voluntare sau dependente în întregime de voința noastră, de ex. senzațiile tactile, auzul, văzul, mișcările active etc.

Aceste acțiuni sunt făcute cu ajutorul spiritelor.

Spiritele, ca și facultățile, sunt de 3 feluri: animal, vital și natural.

Anexele lucrurilor naturale sunt: vârsta (despre care am vorbit la descrierea temperamentului), sexul, culoarea, comoderația, timpul și regiunea (despre care am vorbit la descrierea temperamentului), și în fine felul traiului.

Sexul are o importanță mare, căci femeia diferă în multe privințe de bărbat. — Ea are totdeauna o căldură mai mică, acțiunile naturale mai puțin perfecte etc. Femeile nu pot suporta tratamentele energice ca bărbații.

Culoarea externă arată temperamentul prin umorile conținute sub piele. Culoarea roșie indică abundența sângelui și bunătatea spiritelor, iar culoarea galbenă, albă sau neagră denotă predominanța caracterului coleric, flegmatic sau melancolic.

Comoderația ne dă figura, mărimea, numărul, situația și conexiunea convenabilă a părților din organism.

Felul traiului modifică foarte mult temperamentul, însă e așa de variat, că e greu de descris. Ca exemplu amintim că de traiul lucrătorilor din diversele branșe a'e industriei depind constituția acestor oameni și natura bolilor contractate de ei.

B). **Lucrurile nenaturale** sunt în afară de natura și de esența corpului uman. Ele păstrează sănătatea și de ele se ocupă Igiena.

Aceste lucruri nenaturale sunt în număr de 6 :

1. Aerul

2. a bea și a mânca (alimentația)

3. lucrul și repausul
4. a dormi și a veghea
5. excreția și retenția
6. perturbațiile suflerului.

1. **Aerul** este indispensabil vieții, fără care nu putem păstra sănătatea, nici vindeca bolile. Plăgile capului sunt mai greu vindecabile la Paris decât la Avignon, unde aerul e mai uscat și mai cald. Aerul produce boli și uneori modifică chiar constituția corpului, fie prin calitatea sa (prea rece, cald, uscat sau umed), fie prin substanța sa (dens, rarefiat sau viciat prin exhalatii putride), fie prin schimbarea sa subită.

2. **Alimentația** (a mânca și a bea) după A. Paré are o importanță mare. Alimentele pentru a nu produce boli trebuie să fie de bună calitate, într-o cantitate anumită, care variază după starea de sănătate, de forță, după starea de boală (dietă), după obiceiul, sexul, vârsta, să fie plăcute la gust, să fie consumate în ordine (alimentele grele să fie consumate după cele ușoare), după un timp anumit (la orele obișnuite),

Alimentele să fie potrivite vârstei și anotimpului respectiv. Așa de ex. copilul are nevoie de o cantitate suficientă de alimente pentru a-și putea satisface nutriția și nevoile de creștere. Iarnă se întrebuițează alimente substanțiale, cari produc căldură, căci timpul e rece și umed, iar vara oamenii mănâncă mai puțin, însă beau mai mult din cauza timpului cald și uscat.

3. **Mișcarea** (lucrul) și **repausul**. Prin mișcare A. Paré înțelege: 1. exerciții 2. fricțiuni. Exercițiile diverse (a dansa, a fugi etc.), trebuiesc făcute înaintea mesei și după defecație pentru a avea efectul lor cuvenit (digestie bună, scaun regulat etc.). Exercițiile trebuiesc să fie măsurate, repetate, și alese (ușoare sau grele) după temperamentul individului respectiv.

Fricțiunile (foarte mult apreciate de cei vechi) pot fi dure (produc revulsie), mediocre (produc circulație mai bună) și moi (produc relaxarea pielii).

Despre **repausul** prea lung A. Paré spune că e dăunător și duce la formarea pietrelor în rinichi, în beșica urinară sau produce guta, apoplexia etc.

4. **Repausul de noapte** (dormitul) e din contra foarte util pentru a ajuta la digestie (căci sângele se reține la partea inferioară a corpului), pentru a uita pasiunile, pentru a vindeca oboseala corpului (adică pentru recuperarea

forțelor fizice și psihice). Timpul somnului variază: de obicei 7—8 ore sunt suficiente (pentru digerarea alimentelor). Omul trebuie să se culce pe partea dreaptă (ca digestia să se facă mai bine).

Vegherea să fie moderată, căci dacă e prea lungă alterează spiritele, slăbește corpul etc.

5. Repleția sau abundența alimentelor poate fi calitativă și cantitativă producând în ambele cazuri mai multe boli.

Evacuarea poate fi:

a) generală: umorile se evacuează din corpul nostru prin purgație, vărsături, sudori, venesecție etc.

b) locală (particulară): creierul se evacuează prin narine, ochi, urechi, plămânii prin spută, stomacul prin vărsături și materii fecale, intestinele prin materii fecale, iar ficatul și splina prin urină și materii fecale. Evacuările pot fi spontane (naturale) și artificiale (medicamentoase). Evacuările artificiale pot să fie la rândul lor legitime sau ilegitime; după cum umoarea evacuată e stricată sau sănătoasă.

Evacuările se mai fac și prin ulcere, fistule, secreție și emoragie nasală, flux menstrual și emoroidal etc. Prin evacuări se elimină din organism multe substanțe vătămătoare.

Evacuările artificiale se fac prin medicamente laxative, sudorifice etc., prin exerciții, dietă, băi sau prin ventuze, sugerea unei mușcături, prin lipitoare etc.

Toate aceste evacuări pot fi variate după cantitatea, calitatea și felul de eliminare (de mai multe ori sau de o singură dată) a substanțelor eliminate.

6. Accidentele sau perturbațiile sufletului nu trebuie neglijate de chirurg, căci emoțiile sufletești, bucuria, iubirea și speranța sau mânia, tristețea, frica, rușinea etc., au repercusiuni importante asupra întregului organism prin modificarea facultăților și prin modificarea inimii (dilatare sau comprimare). O bucurie prea mare poate să producă moartea prin abundența sângelui și sincopă. Deasemenea tristețea profundă duce des la sinucidere prin diminuarea facultăților mintale în urma unui aport insuficient de sânge. În frică avem extremități reci, față palidă prin acumularea sângelui la inimă; uneori într'o frică prea mare și neprevăzută avem moarte subită. O bucurie mare sau o frică grozavă poate să vindece febra cuartă și alte boli (dureri de dinți etc.).

Perturbațiile sufletului produc modificarea culorii feții

și a pulsului; deci din luarea pulsului și după aspectul feței ne putem da seamă de accidentele sufletului.

C) **Lucrurile contranaturale**, sunt acele lucruri care înrăutățesc starea corpului nostru într'un fel oarecare.

Ele sunt în genere în număr de 3:

1. Cauzele, 2. boala, 3. Simptomele.

Cauzele care produc boala pot fi externe și interne (umori rele). Ele mai pot fi congenitale (ereditare), inevitabile și dobândite: regim stricat, cădere etc., evitabile de obicei.

Boala e de 3 feluri;

a) intemperatura simplă (phlogosis=inflamația) sau compusă (flegmon, etc.)

b) compoziția rea, conformația vicioasă ca figura, mărimea, situația etc.

c) soluția de continuitate: plaga, fractura etc.

Chirurgul recunoaște bolile prin cele 5 simțuri ale lui: văzul (prin care observă modificarea culorii urinei, a materiilor fecale, și a pielii, conformația rea ca figură, gesturile), auzul (vorbirii, sunetelor, vânturilor = borborigme), mirosul, gustul și tactul (puls etc.) În judecarea bolilor chirurgul e ajutat de memoria și rațiunea sa.

Bolile survin în orice parte a organismului. Ele se tratează și se vindecă în mod deosebit după regiune: osoasă, nervoasă, musculară; regiune uscată sau umedă.

Sub simptome A. Paré înțelege orice schimbare care survine la om (de obicei în legătură cu o boală). De ex. văzul dispărut la orbi, stricat la cei cu cataractă, culoarea pielii modificată în flegmon, gangrenă etc., retenție sau evacuare ilegitimă a substanțelor: evacuarea sângelui prin emoragii diverse, retenția pietrelor în caz de litiază etc.

Indicațiile metodice derivă din aceste lucruri:

A) naturale

B) nenaturale și

C) contranaturale.

Aceste indicațiuni cari conduc chirurgul la conservarea sănătății sau la vindecarea bolilor trebuiesc bine cunoscute de un chirurg rațional.

Indicațiile deduse din lucrurile mai sus amintite sunt: forța, temperamentul [vezi umorile], vârsta, sexul, obiceiurile bolnavului, anotimpul, regiunile geografice diverse, felul traiului (orașenii sunt mai gingași ca țărani etc.), aerul ambiant, alimentația, timpurile de evoluție ale bolii, boala: lungimea,

lățimea și profunzimea plăgilor etc., cauzele bolii, complicațiile ei și în sfârșit simptomele, cari uneori indică remediul contrar boalei. În acest caz facem tratamentul care e mai urgent. De ex. în caz de sincopă într'o boală febrilă dăm vin deși altcum numai apă rece ar fi permisă.

Chirurgul rațional trebuie să știe care este indicația primară și indicațiile secundare în fiecare caz de boală. Bolile complicate trebuiesc tratate după ordine: bolile grave, periculoase trebuiesc tratate dela început, iar cele mai ușoare și cele incurabile să fie lăsate în al doilea rând. Astfel chirurgul rațional diferă de vindecătorii simpli, populari (șarlata-ni), cari necunoscând bolile nu pot diferenția cele curabile de cele incurabile.

Ambroise Paré nu credea în vindecări miraculoase. Vindecările observate prin emoțiile sufletești, bucurie prea mare, frică grozavă, râs nebun etc. — deși era un om religios — tindea să le explice numai prin vastele sale cunoștințe medicale. Sentimentele sale religioase se manifestau în modestia sa spunând de bolnavul pe care îl scăpa de moarte: „Je le pansay, Dieu le guarist” („Eu l'am pansat, Dumnezeu l'a vindecat“).

Concluziuni.

1. Ambroise Paré, reformatorul Chirurgiei Renașterii, a avut o doctrină proprie asupra Chirurgiei; aceasta într'un timp când Chirurgia era o simplă meserie, aproape complet izolată de știința medicală contemporană.

2. La această doctrină A. Paré a ajuns combinând în mod armonios vasta sa experiență chirurgicală cu principiile fundamentale (hipocratice-galenice) ale Medicinii științifice de atunci. În felul acesta A. Paré este crainicul reunirii celor două ramuri ale Medicinii, despărțite în tot Evul Mediu, reunire care se va împlini definitiv abia în secolul al XVIII-lea.

3. Doctrina lui A. Paré este humoral-constituțională, integralistă și fiziologic-dinamică. În afară de faptele pur medico-chirurgicale care determină pe de o parte patogenia boalelor chirurgicale și pe de altă parte atitudinea terapeutică a chirurgului, A. Paré ține seamă în doctrina sa de o serie de factori colaterali, ca de ex. mediul ambiant, psihologia bolnavului sau chiar și factorii sociali și profesionali. Astfel doctrina sa are chiar și un caracter sociologic.

4. Toate aceste principii fundamentale ale doctrinei sale fac din A. Paré un precursor al concepțiilor Chirurgiei de tot moderne. În deosebi integralismul gândirii sale chirurgicale îl apropie de tendințele de reformă a gândirii chirurgului modern, cari se cristalizează tot mai mult în zilele noastre și cari au lipsit complet în chirurgia fărâmițată în detalii a veacului al XIX-lea. Există în doctrina chirurgicală a lui A. Paré o seamă de idei cari ar merita să fie repuse cu mijloace de cercetare modernizate în justa lor valoare de Chirurgia actuală [problema temperamentelor, a comodației, a alimentației în terapeutică chirurgicală, a influențelor atmosferice asupra decursului boalelor și al vindecării etc.].

Văzută și bună de imprimat.

Președintele tezei:

(ss) Prof. Dr. V. BOLOGA

Decanul Facultății de Medicină:

(ss) Prof. Dr. D. MICHAIL

Bibliografie.

1. J. F. Malgaigne: Oeuvres complètes d'Ambroise Paré... précédées d'une introduction. 3 vol. Paris, Baillière, 1840—1841; CCCLI+459 p., 811 p., XXXII+878 p., 8°.
2. Ambroise Paré: Voyages et Apologie, suivis du discours de la Licorne. Paris, Gallimard, 1928; 224 p., 8°.
3. L. I. Moreau: Les débuts d'Ambroise Paré aux Armées. La Presse Médicale Paris, Masson, 19-VIII-1933, No. 66 p. 1309—1310, 4°.
4. Gheorghe M. Ghițescu: Ambroise Paré și Chirurgia militară. Teză Cluj, 1926, 100 p. 8° [manuscris].
5. Jean Lamé: Un renouvateur en chirurgie, A. Paré Medicina, Paris, 1924, No. 2.
6. Négyszáz év előtti nagy hadisebész: Paré Ambrus. Gyógyászat, Budapest 1911.
7. E. Gurlt: Geschichte der Chirurgie, vol. II. Berlin 1898, VII+926 p., 8°.
8. C. A. Er. Wickersheimer: La médecine et les médecins en France à l'époque de la Renaissance, Paris, Maloine, 1906, 693 p. 8°.
9. Paul Lecène: L'évolution de la Chirurgie, Paris, Flammarion, 1923, 354 p. 8°.
10. Henry E. Sigerist: Die Geburt der abendländischen Medizin. Extr. din: Essays on the history of Medicine presented to Professor Karl Sudhoff; Zürich, Seldwyla, 1924, 23 p., 8°.

Résumé.

Les principes de la Chirurgie d'Ambroise Paré.

Ambroise Paré, le réformateur de la Chirurgie de la Renaissance a eu une doctrine personnelle en Chirurgie, dans un temps quand la Chirurgie n'était qu'un simple métier, à peu près complètement isolé de la science médicale contemporaine. Il est arrivé à cette doctrine en combinant harmonieusement sa vaste expérience chirurgicale avec les principes fondamentaux (hippocratico-galéniques) de la Médecine scientifique de son époque. Ainsi A. Paré nous apparaît comme le précurseur de l'idée de la réunion des deux branches de la Médecine, séparées dans tout le Moyen Age, réunion qui ne s'accomplira guère définitivement qu'au XVIII-e siècle.

La doctrine d'Ambroise Paré est humorale-constitutionnelle, intégraliste et physiologique-dynamique. En dehors des faits purs médico-chirurgicaux qui déterminent la pathogénie des maladies chirurgicales d'une part, l'attitude thérapeutique du chirurgien d'autre part, A. Paré tient compte d'une série de facteurs collatéraux : du milieu ambiant, de la psychologie du malade etc. et même des facteurs sociaux et professionnels. Ainsi on pourrait dire que sa doctrine a aussi un caractère sociologique.

Tous ces principes fondamentaux de la doctrine font d'Ambroise Paré un précurseur des conceptions de la Chirurgie moderne. L'intégralisme et le synthétisme de sa pensée chirurgicale le rapprochent des tendances de réforme de la pensée du chirurgien moderne qui se cristallisent de plus en plus à l'époque actuelle et qui ont manqué complètement dans la Chirurgie fragmentée et analytique du XIX-e siècle. Il y a dans la doctrine chirurgicale d'Ambroise Paré quelques idées qui mériteraient d'être réintégrées par la Chirurgie actuelle avec des moyens de recherche modernes (le problème des tempéraments, de la commodation, de l'alimentation dans la thérapeutique chirurgicale, des influences atmosphériques sur l'évolution des maladies et de leur guérison etc.).

Tabla de materii.

	Pag.
1. Introducere	3
2. Ambroise Paré ca reformator al Chirurgiei Renașterii	7
3. Principiile chirurgiei după Ambroise Paré	9
4. Concluziuni	17
5. Bibliografie	18
6. Résumé	19

